

באר ה"אור הזחיים הקדוש"

פרשת דברים פ"ה

סדר לימוד ב"אור הזחיים" הקדוש כתקנת מורינו הגאון רבי אלימלך בודרמן שליט"א

אם יראה איש עובר פי ה' ויאמר מי אני ומי ביתי להוכיח אנשים גדולים אלא צריך להוכיח לצד חיוב בערבות, והוא מה שרמז באומרו **בערבה**,

כלל ב' דברים, א' שתהיה הענוה עריבה על דרך אומרו (משלי ג') ומצא חן ושכל טוב וגו', ב' חיוב הערבות שיצטרך להוכיח על עון לקטון וגדול ולא ישתמש בענוה בענין זה:

ה' **מאמר התנא** (אבות פ"ג) הסתכל בשלשה דברים וכו' ולאן אתה הולך וכו' ולפני מי אתה עתיד וכו' וכן אמר התנא (א"ט פ"ג) שוב יום אחד כו' ופי' שם שהכונה היא שיוזכר תמיד יום מותו ושכל יום הוא זמן גבול המיתה, והוא מה שרמז באומרו מול סוף שיהיה למול עיניו סוף אדם ותכליתו:

ו' **מאמר החסידים** (חובת הלבבות שער הפריקות שער ט') וז"ל הפרוש צהלתו בפניו ודאגתו בלבו, והוא מה שרמז באומרו **בין פארן ובין תופל**, כנגד צהלתו בפניו אמר **בין פארן** לשון פאר הפך עצבון שהוא פנים רעות, וכנגד עצבון הלב אמר **ובין תופל** שלא יהיה לבו ערב עליו ויתעצב אל לבו מפחד שמא עבר את פי ה' בלא ידיעה בגדולות או בקטנות, או שמא מיעט בעבודה ממה שצריך עשות:

ז' **שיהיה לו לב טהור ונקי** כדרך שהתפלל דוד (תהלים נא) לב טהור ברא לי וגו', וירחיק ממנו שנאת הבריות והקנאה ותחרות והמשטמה, והוא מה שרמז באומרו **ולבן שיהיה לו לב טהור** שיתחס לטהרה כינוי זה של לבן:

ח' **תלמוד תורה בקביעות** כיעקב אבינו דכתיב (נחלקים כ"ט) יושב אהלים לא ללמוד עראי, והוא אומרו **וחצרות הם חצרות ה'** שהם בתי מדרשות:

ט' **שלא יהיה להוט אחר דברים הנדמים לאהוב הון עולם** הזה, שכל ההולך אחר תאוות לבו בטל הוא מעבודת ה', וצריך האדם להסתפק בהכרחי, והוא מה שרמז באומרו ודי זהב שיאמר לזהב די.

או ירצה על זה הדרך שכל מה שיהיה לו יהיה בעיניו דבר מספיק כאילו יש לו כל זהב, והוא על דרך אומרו (אבות פ"ד) איזהו עשיר השמח בחלקו, ובזה יטה לבבו לעבודה העליונה היא עבודת ה' אלהים חיים:

אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל **בעבר הירדן במדבר בערבה מול סוף בין פארן ובין תפל ולבן וחצרת ודי זהב: {א' א'}**

מדלגים מתחילת הפסוק עד כאן

אל כל ישראל. טעם אומרו **אל כל ישראל**, לפי שבדברי משה יש ב' ענינים, א' שהחזיר להם התורה, ב' שהוכיחם על מה שכבר עשו, ולכל א' צריכין הדברים להיות לכולן, לענין חזרת התורה כלומר טעם שהוצרך להחזיר להם הדברים משום שחש לאיזה אדם בישראל ששכח איזו מצוה ממצות ה' ואין מציאות להשיג דעת בעל השגיון מי הוא והשגיון מה הוא, לזה קבץ כולן והחזיר להם התורה שבאמצעות כן יהיה ביד כל א' מחסורו, גם לענין התוכחה אם יוכיח מקצתן יש להם להתרעם מה נשתנו אלו מאלו. עוד אפשר שכלל במאמר **אל כל ישראל** גם לאותן שכבר מתו שבתוכחותיו דבר על הראשונים ועל האחרונים על דרך אומרו (שפי' מג) אביך הראשון חטא:

בעבר הירדן. נתעכב מלהוכיחם עד שהיו בעבר הירדן, שראו שהגיעו למחוז חפצם שאז יקבלו מוסרו ולא מקודם שהיו מרוחקי התקוה ונפשם קצרה ולא יטו אזנם להשכיל בתוכחותיו. ואומרו **במדבר בערבה וגו'** רבותינו ז"ל דרשו (פסיק) שהוכיחם על מה שעשו במדבר וגו', ואפשר לפרש כל הכתוב דרך רמז באופן אחר, והוא כי במקרא מועט למד משה כללות יראת ה' ומדות ההגונות הצריכין להולכים בתורת ה' והם מדות תשעה:

הא' **שיהיה לוקח מדתו של אברהם דכתיב** (נחלקים י"ד י"ג) לאברהם העברי, והוא מה שרמז באומרו **בעבר**:

ב' **שיהיה מרדות בלבו תמיד כאומרם ז"ל** (נחלקים ז') טובה מרדות אחת בלבו של אדם ממאה מלקיות, והוא מה שרמז באומרו **הירדן**:

ג' **מדת הענוה כאומרם ז"ל** (שיוצאין נז) לעולם ישם אדם עצמו כמדבר, ועיין מה שפירשתי בפרשת יתרו בפסוק ויסעו מרפידים (שמות י"ט כ'), והוא מה שרמז באומרו **במדבר**:

ד' **שתהיה הענוה בדרך הנאות לא בדרך הפחיתות** הנמאס, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ה), עוד תנאי הענוה שלא ישתמש בה להרחיק תוכחות על עון

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת דברים פ"ה

וגו' הרי הוא מפליג בריבויים ויש בזה חשש האמור, לזה הזכיר שמו יתברך עליהם ואמר ה' וגו' הרבה אתכם שבוה אין מקום למריע כאמור שם, ולפי זה תתפרש תיבת הרבה כפשטה:

וסנכס סיוס. דקדק לומר היום, להעיר כי המאמר נחלק לב' זמנים, א' הוא בשנה השנית כשאמר להם לא אוכל לבדי ועל אותו זמן הוא אומר הרבה אתכם, והב' הוא בזמן שהוא מדבר עמהם בשנת המ' כמו שדקדק לומר והנכם היום וגו', ופירוש אומרו ככוכבי השמים נתכוון על פי דבריהם ז"ל שאמרו (פסולין כ"ו.) אין מנין לרשעים שהגם שיהיה מספרם רב אין ריבויים ריבוי, הא למדת שמנין הצדיקים יתיחס אליו הריבוי הגם שיהיו מועטים במספר, והוא מה שנתכוון לומר והנכם וגו' ככוכבי פי' שאחר שהרבה אתכם עוד לכם שהנכם היום ככוכבי וגו' פי' ודבר זה הוא גם כן גדר הריבוי שבהיותם ככוכבים ימנו לריבוי עצום:

ה' אלהי אבותכם יסוף עליכם ככם אלה פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם: (א' י"א)

ס' חלסי וגו' ככם וגו'. פי' צדיקים ככם אלה פעמים, וכנגד הריבוי אמר ויברך אתכם כאשר דבר וגו', ורבותינו ז"ל אמרו (פס"ו) זו משלי וכו', וכוונת המאמר כלו הוא להזכיר שמו יתברך עליהם גם כשהזכיר שבחם במדה טובה היותם צדיקים הדומים לכוכבים, כדרך שפירשנו במאמר ה' אלהיכם הרבה אתכם שהזכיר שמו ית' עליהם כשהזכיר רבויים:

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם: (א' י"ב)

איכה חשא וגו'. היא גזירת מאמר לא אוכל, אלא שהפסיק בענין להרים מכשול הנמשך מדיבור לא אוכל לבדי וגו' כמו שפירשתי, וחזר להשלים הדיבור שהתחיל לומר ואמר איכה אשא וגו' הבו לכם וגו':

ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע ה' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם: (א' ח')

ראה נתתי לפניכם וגו'. אומרו בתחילה ראה לשון יחיד וגמר אומר לשון רבים, לפי שבגדר הראיה שוים הם כאיש אחד ואין ההשתנות ביניהם, אבל בערך מה שהם אין גדר כולם שוה, לזה אמר לפניכם, וכמו כן כל מה שאמר בפסוק אחרי כן בלשון רבים באו ורשו וגו' אינו בגדר ההשתוות כאחד:

באו ורשו את הארץ וגו'. טעם שהוצרך לכפול זכרון הארץ ולא אמר אותה ומובן שחזור אל הארץ שהזכיר בסמוך, לפי שארץ שהזכיר בסמוך שראו שנתן ה' היא ארץ סיחון ועוג שנתן לבני גד ובני ראובן, לזה כשאמר באו ורשו הוצרך להזכיר מה שירשו ואמר הארץ אשר נשבע ה' וגו' פי' כי הארץ אשר נטלו בני גד ובני ראובן לא היתה בכלל השבועה וכמו שכתבתי בפרשת מטות (כמדנר ל"ז) והוכחנו מספרי:

ואמר אלהיכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם: (א' ט')

לאמר לא אוכל וגו'. פירוש לא שאמר להם הדברים ככתבן לא אוכל לבדי וגו' אלא מאמר המובן ממנו שכוונתו לומר לא אוכל:

ה' אלהיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב: (א' י')

ס' חלסיכם וגו'. קשה הרי לא מצינו שנתרבו ממה שהיו במצרים ריבוי שיש בו היכר כמובן ממספר ב' של שנה השנית שעל אותו זמן הוא אומר שאמר להם בעת ההוא וגו', ורבותינו ז"ל בספרי אמרו וז"ל הרבה אתכם הגדיל אתכם על דייניכם וכו' ע"כ, ואולי שנתכוון עוד על פי מה שאמרו בזוהר (מ"ג י"א:) שעל ידי הזכרת ריבוי טובה יפעיל השלטת כח במשטין להרע, ואמר (ס"ג י"ג.) שבכל מקום שמזכיר שם עליון עליו אין כח בכוחות הרע לשלוט בו, ולפי שאמר משה לא אוכל לבדי

כדאי להתבונן
ביותר בלימוד השבוע,
יש חיזוק גדול בענייני
טכנולוגיה וכו'.

לעילוי נשמת
הרה"ח ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א